

BILTEN

HUMANITARNOG CENTRA
“DUGA”

“ISKRICE DUHA”

Билтен “Искрице духа” је део пројекта “Отворена врата”,
који је материјално подржан од

Република Србија

Град Зрењанин

“Iskrice duha” bilten Humanitarnog centra “Duga”
Broj 8 – Oktobar 2016.

Osnivač i izdavač
Humanitarni centar “Duga”
Makedonska 11, Zrenjanin
www.humanitarni-centar-duga.org.rs
Žiro račun: 355-1065133-06

Glavni i odgovorni urednik:

Saša Kulić

Zamenik:

Nebojša Protić

Tehnički urednik:

Predrag Vukobratović

Članovi redakcije:

Srdan Stojanović

Nikola Krajnović

Nenad Dević

Nataša Jakovjevski

Zoltan Varga

Ana Vasičin

Dragica Bu

Lektor:

Ljiljana Nadrljanski

Fotograf:

Ervin Žaki

Stanko Hajduk

web administratori:

Ervin Žaki

Ljubomir Korać

Tehnička podrška:

Ana Vasičin

Kompjuterska priprema:

Ištvan Roman

Štampa:

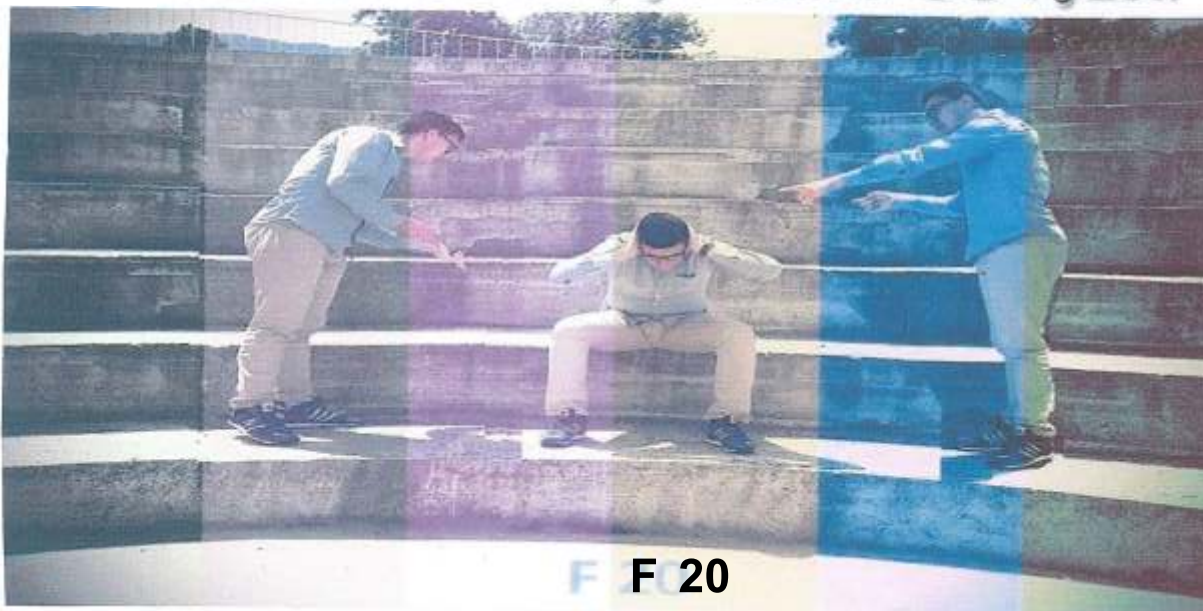
“IRIS” Zrenjanin

Tiraž:

100 kom.

“Ставови изражени у овој публикацији искључива су одговорност Хуманитарног центра ‘Дуга’ и не представљају нужно званични став Министарства здравља и Града Зрењанин.”

NISAM ŠIFRA, JA SAM ČOVJEK!

LAŽ

Laž je opravdana
Ako
Svedoči istinu,
Lažem da ne pišem
Tvoje ime stavljam

SEĆANJE NA SLOBU UZ ODLOMAK IZ PESME MIROSLAVA ANTIĆA Besmrtna pesma

Pa što bismo se opraštali

Čega da mi je žao?
Ako ti jave umro sam,
Ti znaš – ja to ne umem.

Ljubav je jedini vazduh
Koji sam udisao.
I osmeh jedini jezik
Koji na svetu razumem.

Na ovu zemlju sam svratio
Da ti namignem malo.
Da za mnom ostane nešto.
Kao lepršav trag

Nemoj da budeš tužan.
Toliko mi je stalo da ostanem u tebi
Budalast
Čudno drag.

Noću kad gledaš u nebo,
i ti namigni na mene.
To neka bude tajna.

Uprkos danima sivim.

Kad vidiš neku kometu
Da vidik zarumeni

Zapamti: TO JA JOŠ UVEK ŠAŠAV – LETIM I ŽIVIM.

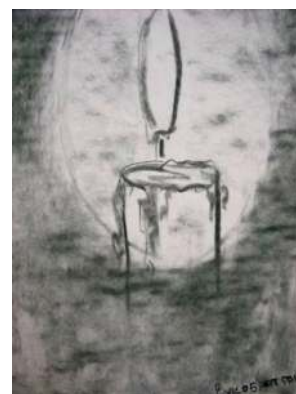
(Od njegovih prijatelja iz "Duge")

TRAG

Ostaće tragovi u pesku a
A njega nema, ostaće
Trag u vetru, a on se ne vidi.

Ostaću istinit, a lagao sam
Da bih te zasitio.

Slobodan Nedeljković (Poslednja pesma)

Slikao: Predrag Vukobratović

Sa osmehom koraka
Po tragu upaljenih sveća
I mekoćom usana tvojih
Odlazim bez žaljenja
Želeći svežinu
Sledećeg ptičijeg zova.

Slobodan Nedeljković

Slikao: Nebojša Protić

Poslednji put kiša pada
Nekad sam joj se radovao
Više nepostoji nada
Poslednji put kiša pada.

Slobodan Nedeljković

Proći će dan i ponovo doći
Proći će noć i ponovo doći
Samo bol će ostati
Neprolazan kao vreme.

Slobodan Nedeljković

Sve ono što ti je oteto
Vратиće ti sudbina ona će
Uzeti od drugih samo će
Reći plaćeno tugom.

Slobodan Nedeljković

Ti bestidni andjele kriv sam
Samo pred tobom ne zato
Što si me volela već zato
Što se me razumela.

Slobodan Nedeljković

Slikao: Saša Kulić

SUMRAK

U sumrak novog dana
Bacam se,
Ne dam se,
Borim se.
Hoću i želim
Da se u izmaglici gubimo
U vremenu da živimo.

Nataša Jakovljevska

JA PESNIK OSTAJEM

Volela me ili ne
Ja pesnik ostajem

Moje pesme su
Rasute u mom vremenu

Nikola Krajinović

MISLIO SAM

Mislio sam na potoke
Mislio sam na snove
Mislio sam na tebe
Tvoju uspešnu apstraktnu konkretnost.

Nikola Krajinović

Zašto je ljubav talas
Na pučini plavoj
Koji se gubi u moru

Nije kriva ljubav
Što njena iskra izostaje.

U daljini se vidi
Samo suza koja donosi
Nove uspomene starog vremena

Nikola Krajinović

Rad: Ljuba Andrić

Rad: Sonja Brusin

VIHOR SLUTNJE

Gledao sam prašnjavi put
On je u meni.

Volim kada suton
U svitanju nestane
I da snagu životu.

Vihor slutnje
U nekom se uzdiže

Nikola Krajinović

VREME I JA

Čuj me i zastani za tren
Slavuj je na grani
Uzalud mi nada gori u grudima
Slavuj je tih.

Čućeš reči vremena
Reči slasti i utehe
Koje u meni moraš pobuditi.

Čućeš kako vreme i ja ćutimo
I mudro govorimo.

Nikola Krajinović

MISAO

Idem ulicom
Okrenem se
Padne mi misao u blato.

Brzo se saberem
I misao
Pokušava se
Oprati.

U novom ruhu
Lepše zvuči.

Ali ona još uvek
Isto huči.

Nikola Krajinović

STVARNOST

Svaka stvarnost
Je realnost.

Kapljice rose
Kao deo mladosti blede.

U mojoj stvarnosti
San se snije.

San o sutra
A znaš da me guši juče.

Nikola Krajinović

Rad iz radionice

KAD ČUJEŠ

Kad čuješ jauke,
Sa dna moje duše i srca,
Onda znaj da još uvek živim,
Kao čista prijateljska duša, pored tebe.

Kada čuješ glasove da ulicama bruje, znaj,
Još uvek sam tu,
I biću tu pored tebe i drage prijateljke.

Erika Židai

Rad iz radionice

8. MART I DRUŽENJE S NAŠIM DRUGARICAMA

Kao i svake godine, tako smo i ove godine obeležili 8. Mart dan žena. Priredili smo našim drugaricama malo posluženje i uručili im čestitke. Sve je to prošlo u lepoj i veseloj atmosferi. Prisustvovali su i naši terapeuti i volonteri.

Lepo nam je prošao ovaj dan, a nadam se da ćemo još takvih prilika imati, da odamo poštovanje i priznanje našim drugaricama, koje su uvek uz nas i spremne da nam uvek pomognu.

Peđa Vukobratović

APOTEKA NA STEPENICAMA

Poseta Vršcu je ostavila lep utisak na mene. Posetili smo grad, Vršački breg, Centar za lečenje u zajednici i održenje Duševna oaza.

Ipak izdvojio bih jednu ustanovu, koja je na mene ostavila najlepší utisak. To je zgrada poznata kao Apoteka na stepenicama. To je prva srpska i vojvodjanska apoteka. Zgrada je otvorena 1784. godine, čiji je osnivač bio Pelevan. Vlasnici su se menjali, a od 1928. godine je bio vlasnik Aleksandar Jovanović, apotekar, brat slavnog slikara Paje Jovanovića.

Apoteka je zadržala svoju autentičnost. Tu su police prepune flašica u kojim su bili razni "praškovi" za lečenje. Tu je i stara vaga, na kojoj su se merili razni lekovi. Sačuvana je stara kasa. Sve to deluje zaista lepo.

Od 1965. godine, zgrada je ustupljena Gradskom muzeju i pod zaštitom je države.

Mnogi turisti, koji dolaze u Vršac, obavezno posete i apoteku, jer ona je istorijski spomenik i svedoči o jednom drugom vremenu.

Pedja Vukobratović

SKITNICA U KAFANI

Tugu brojiš,
Jeziva ti
Ona beše.

Kad si sam
Ti znaš
Šta je za tebe
Poslednji spas, ipak ga prevaziđi
Radi nas i zameni – Spas

N.N

Rad: Sonja Brusin – Dekubaž na staklu

LJUBAV

Dok sneg fino veje
Tebe moja ljubav
U tišini noći greje
I dok ti se smeješ
Mojim šalama i ljubav
Sve više cveta čuje
Se u tišini u prazničnoj
Noći zvončici i praporci
Poručuju ljubite se
I volite u godini ovoj.

Dušanka Maksimčev

Slikala: V.R.

VREME JE PLAKALO

Vreme je plakalo
Iz nekih ljubavnih razloga.

Dodirnuti istinu
Osetiti ljubav
I izgubiti se u noći
Nešto znači.

Dok vreme teče ljubavna krošnja
Se pali i gasi.

N.N

Slikao: Saša Kulić

PAHULJICA

Pala je tiho
Na moj dlan
Bila laka ko
San, znaš ja
Zauzeta.

Dušanka Maksimčev

(pesma posvećena drugu Slobi)

VRŠAC

Tata me je probudio u 6 da idem u Vršac. U autobusu je bilo super. Posle smo otišli u Humanitarni centar Vršca, potom na Vršački breg na izletišta Crveni Krst.

Srđan Stojanović, 24.06.2016.

Crtao: Srđan Stojanović

Mreža Naum

Nacionalna Mreža udruženja za unapređenje mentalnog zdravlja, u toku ove godine, održala je jedan sastanak, 28.04.2016. godine, u Kući ljudskih prava u Beogradu.

Sastanku su prisustvovali predstavnici 7 udruženja: "Herc" i "Duša" iz Beograda, "Valenca" Niš, "Mir" Pirot, "Duga" Zrenjanin i "Sunce" iz Novog Kneževca. Sastanak je realizovan u sklopu projekta TACSO za podršku mrežama, savezima i koalicijama. **Cilj skupa** je bio izbor predsednika i potpredsednika Mreže, zvanični prijem novonastalih udruženja u Mreži i dogovor o daljim koracima rada Mreže.

Na sastanku su izabrani predsednik i potpredsednik Mreže i donet je predlog da se prilikom registracije mreže revidiraju odluke o izboru i izabere i pravni zastupnik radi efikasnijeg funkcionisanja.

Za predsednika je izabrana Larisa Despotović iz NVO "Herc" iz Beograda.

Za potpredsednika je izabrana Kristina Rajčić iz NVO "Duga" iz Zrenjanina.

Predstavnici koordinacionog tela su zatim jednoglasno prihvatili ulazak novih udruženja u Mrežu:

- “Zrak nade”, Kovin
- “Zračak”, Valjevo
- “Nova vizija”, Kikinda
- “Duševna oaza”, Vršac.

Po pitanju budućeg rada Mreže, diskutovalo se o alternativnim izvorima finansiranja, osim projektnih, o važnosti postojanja Mreže (umrežavanja) i socijalnog preduzetništva kao potencijalnog izvora prihoda i načina održivosti svakog udruženja. Takođe, osvrnuli smo se i na druge izvore finansiranja i buduće zajedničke projekte.

Nakon sastanka koordinacionog tela Mreže u Kući ljudskih prava, usledio je sastanak sa predsednicima Caritasa. Klinike za psihijatrijske bolesti “Dr Laza Lazarević”, Specijalne bolnice za psihijatrijske bolesti iz Kovina, udruženja “Nova vizija” iz Kikinde, Caritasa Šabac. Učesnici su održali radni sastanak u okviru Caritasovog projekta “Societes” čiji je cilj socijalna inkluzija osoba sa mentalnim teškoćama. Tom prilikom razmatrana su pitanja problema sa kojima se susreću osobe sa narušenim mentalnim zdravljem u našoj zemlji, kao i glavne slabosti svih sistema zaštite (mentalnog) zdravlja u Srbiji.

Kristina Rajčić

Druga aktivnost proizašla iz umrežavanja i povezivanja udruženja u Srbiji, bila je poseta Humanitarnog centra "Duga" udruženju "Duševna oaza" iz Vršca, 24.06.2016. Humanitarni centar "Duga" bio je u poseti korisničkom udruženju kao i Centru za mentalno zdravlje Vršac osnovanom kao organizaciona jedinica Specijalne bolnice za psihijatrijske bolesti "dr Slavoljub Bakalović". Centar će se baviti prevencijom i edukacijom, destigmatizacijom i socijalnom inkluzijom lica sa mentalnim teškoćama. Nakon predavljanja i kratkog upoznavanja sa radom udruženja, korisnici "Duge" i "Duševne oaze" i Centra za mentalno zdravlje su, otišli u zajedničku posetu Gradskom muzeju Vršaci Vršaćkom bregu.

Poseta je protekla u dobrom raspoloženju i planovima za sledeću saradnju.

Radovi korisnika

Na papiru
Tako prevazilazim
Kukavičluk
Dokolice
Opasan zov ludila
Što me potajno
VREBA.

Nenad Dević

BOŽJE CARSTVO

Sneg
Cvrči ispod djonova
Pod miškom
Stežem knjigu
Sitnih
Dobročinstava
Koju mi Andjeo
Čuvar pomno
Ispunjavao
Nogama ne mogu
Hodati do Božijeg
Carstva
Neka me tamo usele
Titraji srca
Ako mi je dobrota
Veran zalog
Ne osudjujem napaćeni život
Ne sudim nikome
Dušom čeznem za
Izmirenjem
Sa
Nebeskim
Prestolom
Odan istini koju
Nisam ružio
Iza ledja
Šarenilo užitaka
I bola
Potpuno nevažnih
U Svetom trenu ovog trenutka.

Nenad Dević

ZAPOVEST

ZAHVALNOSTI

Iniciran sam
U neveselu sudbinu
Neizbežnom Voljom
Kreatora
Usne slede
Zapovest
Zahvalnosti
Od jadikovke nemam
Vajde
Hodam
Zakonom realnosti
Peče!
Do suza!
Mora!

Nenad Dević

ŽAR

Ljubav sam okovao
Zaboravom
Sreća se nastanila
Negde iznad zvezda
Žar Tvoga pogleda
Prosim u bezbroj
Očiju slučajnih
Prolaznica
Dok mi je teskoba
Učestali gost
Na sreću
Jastuk nema moć
Govora
Jer sve mu čežnje
Ispovedam
Početak kraja
U susret mi hrli
Školjka bisere
Lažne ne poradja

Lebdim u rumenilu
Neba toplog
Predvečerja
Čekam
Ali ne znam šta.

Nenad Dević

TIHO TEKU REKE...

Tiho protiče... vreme
plove...promene, i odnesavši - žed
i niko ne zna za grč i snove-more
čoveka koji se smeje, nosivši svoje breme
ostavljajući za sobom, stope i glas
čašom se ograđujući - govori
tiho tiho-tonući, večno teku reke.
žalosna vrbo - obale postoje, za spas
žal za vreme izgubljeno - u seni „Bele lađe“
Svoj glas - poput jeke, horizontom sustigavši
snagom-voljom, povratak u svetla puta nađe
Sa ljubavlju, šapat-tiho... tiho teku rekel

Svetozar Kiselički

Slikao: Nebojša Protić

GORDOST LAHORIĆA

S vremena na vreme
Setim se pesmice
Oblaka i malog cveta
To me u prošlost vrati
I potkrepi izgubljenu nadu.
Gordost lahorića
Je isto recimo
Prekor od najstarijeg brata

Željko Matević

ČEŽNJA

Čezne slavuj bez luga
Čezne lasta bez juga
Čezna drug bez druga
i kad pisac ostavlja za život
Recepte dragocenosti
On tada planira i razvoj
Duhovnosti

Željko Matević

SVET OKO MENE

Oko mene svi,
Hajde, poleti i Ti.

Srđan Stojanović

Slikao: Srđan Stojanović

GRAD ZRENJANIN – Prijem za predstavnike udruženja osoba s invaliditetom

Prema rečima gradonačelnika Janjića, Grad Zrenjanin je prethodnih godina izdvajao ne mala sredstva za funkcionisanje udruženja osoba sa invaliditetom, a želja je da se isto nastavi i tokom 2016. godine:

– Želimo zajednički da dođemo do kvalitetnih rešenja, kako bismo na najbolji način pomogli našim sugrađanima. Danas sam i sam imao priliku da kažem kakvi su naši dalji planovi, izgradnja novih sportskih objekata koji će biti prilagođeni sportistima i otvaranje Kancelarije za osobe sa invaliditetom u Gradskoj kući. Pokušaćemo zajednički da radimo i pomažemo jedni drugima. Gradska uprava bi trebala da bude zajednički servis udruženjima, kako bismo došli do sredstava i sa republičkog i pokrajinskog nivoa vlasti, ali i iz evropskih fondova.

Pominjući druge mogućnosti za finansiranje ovih udruženja, osim sredstava iz gradskog budžeta. Olivera Lisica je dodala da Grad Zrenjanin upoznaje zainteresovane sa dostupnim fondovima i obučava ih da pišu projekte.

AKTIVNOSTI

Slikao: Saša Kulić

Crtao: Predrag Vukobratović

Slobodne aktivnosti

U kreativnoj radionici

U kreativnoj radionici

Kratak predah

Proslava 8. marta

Druženje – radionica zabavaonica

Crtao: Nebojša Protić

U kreativnoj radionici

Rad u kreativnoj radionici

Rad korisnika

Crtao: Nebojša Protić

Korisnički rad

Rad iz radionice

Rad iz radionice

Rad iz radionice

Rad: Ljuba Andrić

Slikao: Srđan Stojanović

Rad iz kreativne radionice

Slikao: Saša Kulić

Rad iz radionice

Slikao: Nebojša Protić

Crtao: Nebojša Protić

Slikao: Saša Kulić

Slikali: Saša i Nebojša

Slikao: Saša Kulić

Slikao: Nebojša Protić

Slikao: Nebojša Protić

Slikao: Saša Kulić

Seminar u Beogradu

Diploma od Etno festivala

Roditeljski sastanak

Dani piva 2016.

Etno festival 2016.

Radovi korisnika

Podela humanitarne pomoći

Poseta manastiru Mesić

Donacija firme "Don - Don"

Poseta gradskom muzeju Vršac

Prijem za predstavnike udruženja osoba s invaliditetom

04.12.2015.

Povodom Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, gradonačelnik Zrenjanina Čedomir Janjić upriličio je danas prijem u Gradskoj kući za predstavnike njihovih udruženja. Sastanku su prisustvovali i zamenik gradonačelnika Saša Santovac i načelnica Odeljenja za društvene delatnosti Gradske uprave Olivera Lisica.

Oni su razgovarali o stvaranju neophodnih uslova za funkcionisanje udruženja i o potrebama članova, ali i o tome na koji način Grad još može da im pruži pomoć.

Finansijska sredstva su osnovni problem funkcionisanja udruženja koja okupljaju osobe sa invaliditetom, istakao je Goran Perlić predsednik Udruženja paraplegičara Banata u Zrenjaninu. Kao član stonoteniskog kluba invalida K2 koji je do sada ostvario brojne zapažene rezultate, objasnio je da je sportistima najteže doći do treninga i kvalitetnih trenera. Ipak, članovi ovog kluba postigli su maksimalne rezultate tokom godine, kako u državi tako i u inostranstvu:

– Učestvovao sam na Evropskom prvenstvu, a sledeća godina je paraolimpijska. Očekujem uskoro rang listu, kako bih video da li ću biti učesnik Paraolimpijade, trenutno sam 12. na listi, a ukupno će ići 16 takmičara sa svetske rang liste. Nadam se da će Grad prepoznati važnost učešća paraolimpijaca na najvećem takmičenju na svetu, a daću sve od sebe kako bih na najbolji način predstavio državu i naš grad.

NAŠI UTISCI SA DANA PIVA 2016

Dobijena tezga dana 24.08.2016. god. od strane grada i Turističkog centra Zrenjanina da se Humanitarni centar "Duga" predstavi i izloži svoje radove.

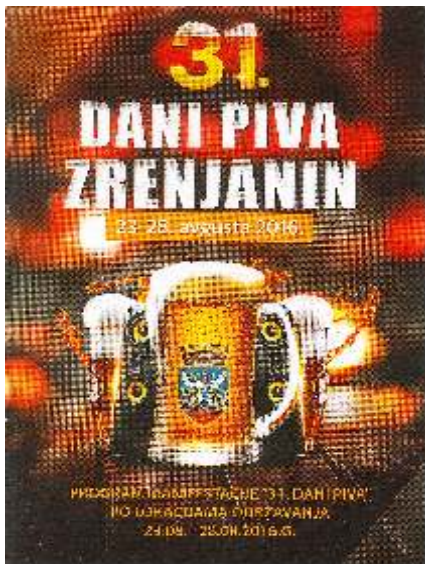
B.S.

Zahvalni smo gradu Zrenjaninu i Turističkom centru Zrenjanina na dodeli štanda koji je Humanitarni centar "Duga" sa zadovoljstvom koristio za dane piva. Mnogo nam znači ovakva podrška zahvaljujući kojoj se naša organizacija predstavila na ovako lepoj i posećenjoj manifestaciji.

Nataša Jakovljevska

Veoma smo srećni što je grad Zrenjanin mislio i na nas. Već nekoliko godina unazad izlažemo svoje ručne radove i rukotvorine i veoma se radujemo što smo i mi deo ove lepe priče zvane: Dani piva. Štand nam puno znači, prvenstveno zbog činjenice da i naše udruženje treba da bude vidljivo u zajednici. Veliku zahvalnost dugujemo svima onima koji su u nama prepoznali ono što u sebi najbolje imamo. Posebno se zahvaljujemo našoj dragoj Milici iz Turističko-informativnog centra Zrenjanin koja se iz godine u godinu trudi oko nas i naših potreba.

Korisnici HC "Duga" Zrenjanin

Dani piva 2016

PRIJEM KOD GRADONAČELNIKA

Predstavnici Humanitarnog centra "Duga" su 4.12.2015. godini, prisustvovali prijemu kod gradonačelnika Čedomira Janjića. Na prijemu su bili svi predstavnici organizacija osoba s invaliditetom. Razgovarali smo o našim problemima i načinima da se reše. Gradonačelnik i predstavnici lokalne vlasti su izrazili dobru volju da nam se pomogne.

Dobili smo rokovnike i kalendar. Načinjena je i zajednička fotografija.

Dogovoreno je da još bolje saradujemo i radimo na rešavanju postojećih problema.

Peđa Vukobratović

LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI

POSLOVNA SPOSOBNOST – sposobnost samostalnog odlučivanja o pravima i obavezama. Potpuno poslovno sposobna osoba može sopstvenim izjavama volje da preuzme prava, prihvati obaveze i ulazi u različite pravne odnose. U Srbiji se stiče punoletstvom.

PRAVNA SPOSOBNOST - sposobnost osobe da bude nosilac prava i obaveza. Stiče se rođenjem, ne može se ograničiti, niti oduzeti.

URAIČUNLJIVOST - određuje se u odnosu na pravni postupak ili delo. Bitne dve komponente: da shvata značaj svojih dela i da upravlja svojim postupcima.

Lišenje poslovne sposobnosti - pred Sudom, na osnovu Zakona o porodici i Zakona o upravno-pravnim postupcima, po proceni dva sudsko-medicinska veštaka. Rešenje se upisuje u:

- Matičnu knjigu rođenih
- Javni registar prava na nepokretnosti

POTPUNO LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI- ako osoba ima mentalne ili intelektualne smetnje usled kojih je nesposobna za normalno rasuđivanje i nije u stanju da se stara o zaštiti svojih prava i interesa.

DELIMIČNO LIŠENJE POSLOVNE SPOSOBNOSTI – ako osoba, usled smetnji mentalnog funkcionisanja, svojim postupcima neposredno ugrožava sopstvena prava i interese ili prava i interese drugih osoba.

PRODUŽENJE RODITELJSKOG PRAVA – ako je osoba zbog bolesti ili smetnji u psihofizičkom razvoju nesposobna da se stara o sebi i o zaštiti svojih prava i interesa ili ako sopstvenim postupcima ugrožava sopstvena prava i interese. Sprečavanje sticanja poslovne sposobnosti.

Osobe lišene poslovne sposobnosti se stavljaju pod starateljstvo. Osoba pod starateljstvom:

- Ne može da donosi odluke u svoje ime, odluke donosi staratelj
- Nema mogućnost da bira gde i sa kim želi da živi
- Ne može da raspolaže svojom imovinom
- Ne može da sklopi brak
- Ne može da odlučuje o rađanju
- Gubi pravo glasa

IZVEŠTAJ IZ BEOGRADA SA SEMINARA O JAVNOM ZASTUPANJU

Seminar pod temom "Javno zastupanje" održan je od 20 do 21.02.2016. u hotelu "Beograd City" u Beogradu. Pored sastanka Mreže NA-UM program seminara je podrazumevao: definisanje ciljeva kampanje, ciljanu publiku, poruke kampanje, kanale komunikacije, aktivnosti u kampanji, vidljivost kampanje (Mreže u zajednici) dogovor za dalje korake kao i evaluaciju seminara.

Seminaru su prisustvovali predstavnici sledećih udruženja Srbije: "Herc" iz Beograda, "Zračak" – Valjevo, "Duša" – Beograd, "Videa" – Beograd, "Mir" – Pirot, "Sunce" – Novi Kneževac, "Zračak nade" – Kovin, "Valenca" – Niš kao i "Duga" iz Zrenjanina. Organizator seminara bilo je udruženje za podršku ljudima sa neurozom "Herc" iz Beograda pod pokroviteljstvom resornog Centra građanskih inicijativa "TACSO", koji pruža podršku Mrežama, platformama i inicijativama organizacija civilnog društva (OCD) Srbije.

Facilitator (predavač) bila je gosp. Snežana Stojanović, savetnica "TRAG" (bivši BCIF) fondacije u Beogradu (Fond čiji je cilj podsticanje aktivnog uključivanja građana u društvene promene u Srbiji) kao i mlada saradnica iz Bujanovca.

Cilj seminara: Upoznavanje sa ključnim elementima javnog zastupanja, razvijanje nacrtu informativne kampanje Mreže NA-UM, podsticaj razmene iskustva i saradnja između učesnika, dok je poseban akcenat bio na aktivnosti, kreativan rad, donatorstvo u smislu finansijske podrške, planovi i održivost Mreže...

Oba dana seminara pratio je rad po grupama uz uvažavanje različitosti i stavova. Najpre smo se upoznali sa osnovnim pojmom i definicijom javnog zastupanja, koji predstavlja koncept zasnovan na pravima za vid socioterapije i rehabilitacije u kojoj se daje prilika nekome da da svoj glas uz obraćanje donosiocima odluke, na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou.

Dalje, javno zastupanje je organizovani, politički proces vođen od strane ljudi a kroz koji obični građani, posebno ne povlašćeni i marginalizovani shvataju svoja prava i moć i koriste ih kako bi uspešno i jednako učestvovali u procesu donošenja odluka na svim nivoima sa namerom da uvedu sistemsku jednakost i pravdu i pozitivno uticali na kvalitet života ljudi...

(Citat: Nader Tadros, peoples advocacy)

"Javno zastupanje podrazumeva niz planiranih aktivnosti u kojima dominantnu ulogu ima određeni vremenski period, proces, strategija... planiranje, aktivnosti usmerene na donosiocima odluka, vlast poslovne strukture, institucije kao i promena politike, zakona, propisa, programa, finansiranja buđea, bazu podrške i građanstvo."

Ishodi - rezultati javnog zastupanja podrazumevaju promenu politike, pravila odluke ili načina na koji se nešto radi a zadatak javnog zastupanja je usmeren na podizanju svesti i promeni ponašanja, poboljšanju ugleda, izgradnji kapaciteta zajednice da utvrdi prioritetne potrebe i preduzme akciju pri čemu bi se vršio uticaj na ministarstvo zdravlja, ministarstvo prosvete i obrazovanja, ministarstvo za rad i socijalnu politiku kao i lokalnu samoupravu. Neophodni preduslovi za javno zastupanje su: zakonski okvir, struktura sistema, sastav vlade, ministarstva, regionalnih institucija, lokalne samouprave itd.

Koraci javnog zastupanja: tema, cilj, razvijanja poruke, kanali komunikacije, izgradnja podrške, prikupljanje sredstava, plan primene...

U drugom delu seminara akcenat je stavljen na informativnu kampanju (mentalnog zdravlja) pri čemu smo se bazirali na naziv kampanje, vremenski okvir, cilj kampanje, logo kampanje i moto ili slogan kampanje.

Dobili smo sledeće predloge: "Otvoreni prozor", "I mi želimo da raširimo krila", "Razumi me – ja nisam moja bolest", "Kako nas uključiti – pruži nam ruke", "Tako je lakše" i "Pravo na vidljivost", "Pokaži se – nije strašno", "Nisam truba..." pri čemu je najviše glasova dobio prvi predlog.

Zaključak ovog dela radnog sastanka je da poruka treba da ubedi našu ciljanu publiku da pruže podršku pokrenutoj temi a cilj tkz. strateške komunikacije je: informisati, motivisati, ubediti, pokrenuti na akciju... Što se tiče informisanja tu spadaju: mediji, građanstvo, obrazovanje, ministarstva...

Na radnom sastanku udruženja "Herc" iz Beograda dat je kratak opis istupanja i pristupanja udruženja u Mrežu, povezanost članica Mreže, biranje članica tj. udruženja u koordinaciono tj. upravljačko telo, izrada sajta, ciljevi, planovi i aktivnosti Mreže NA-UM. Što se tiče upravljačkog tela Mreže NA-UM njega će predstavljati po dva predstavnika tj. udruženja iz Vojvodine, Centralne i Južne Srbije po tri iz Beograda a to su : "Duga" i "Sunce", "Mir" i "Valensa" i "Herc" i "Duša".

Cilj budućih aktivnosti: strategija mentalnog zdravlja, podizanje svesti o važnosti problema iz ove oblasti u Srbiji, naročito kada je mlađa populacija u pitanju. Zatim je usledio izveštaj svih radnih grupa ponaosob, uz napomenu da akciju u zajednici treba da prate: plan aktivnosti, vreme, resursi, izrada propagandnog materijala, organizovanje tribine, okruglog stola, koncerata, turnira...

Humanitarni centar "Duga" i njen rad prezentovale su Svetlana Živković i Ana Vasičin.

Na kraju prezentacija i dvodnevnog seminara, gosp. Snežana Stojanović je izrazila neskriveno oduševljenje i naglasila da su sve predložene ideje koje je čula u toku ovog vremena veoma dobre i prihvatljive, poželela nam je uspešan dalji rad u svojim udruženjima uz želju da se opet uskoro vidimo i da sve naše ideje zažive u stvarnosti što i jeste bio cilj: da se dođe do nacrtu kampanje – promocije mentalnog zdravlja u zajednici.

Ana Vasičin
radni terapeut HC "Duga"

Detalj sa stručnog seminara

IZLET U VRŠAC

24. jun 2016. godine, petak, vreme sunčano, autobus NetBus, a u njemu mi, korisnici i saradnici Humanitarnog centra Duga. Kao svake godine, uzbuđeni zbog novih doživljaja pred nama, malo pospani, zadovoljni što smo ponovo na putu ... Autobus čist, ima klimu koja radi, vozač deluje pouzdano.

Vršac, grad u jugoistočnom Banatu, u podnožju Vršaćkih planina. Jedan od najstarijih gradova u Vojvodini. Nama najpoznatiji po Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici "Dr Slavoljub Bakalović", gde se ide nerado i kad "nikako nije dobro". Biće ovo drugačiji pogled u taj grad, destigmatizacija na delu.

Prvo odredište je centar Vršca, a u njemu Centar za mentalno zdravlje. U Sterijinom sokačetu. Tu nas dovode naši domaćini, a čekaju korisnici Centra, multidisciplinarni stručni tim Centra na čelu sa psihijatrom, radni terapeuti, ljubazna glavna medicinska sestra. Atmosfera prijateljska, opuštajuća, uz osveženje. Sve miriše na novo, čisto, uzbudljivo. Centar za mentalno zdravlje u zajednici treba da pruža sveobuhvatnu zaštitu mentalnog zdravlja, od njegovog unapređenja i inicijativa u prevenciji mentalnih bolesti do oporavka i prevencije recidiva bolesti.

Iz Centra naši domaćini, skoro ceo stručni tim, vode nas u obilazak centra Vršca i u Muzej. Obezbedili su nam besplatan ulaz u Muzej. Tu smo se razmyleli u prelepom i dobro rashlađenom prostoru. Svako je našao nešto što ga je zaokupilo ili oduševilo. Gradski muzej je najstariji u Vojvodini. Sada obnovljen, izbalansiran stari i novi način prikaza istorije Vršca. U okolini Vršca su bogata nalazišta paleolita i neolita (starije i mlađe kameno doba). Dugogodišnje borbe sa Turcima i herojska prošlost ostavile su gomile raznoraznih mačeva, sablji i ostalog ubojitog oružja, vrlo maštovito predstavljenog. Bogat narodni vez, alati starih vinogradara itd...itd...

A u centru grada prelepa Katolička crkva Sv. Gerharda od Sagrađa, najveća katolička crkva u Srbiji a druga po veličini na ovim prostorima, sagrađena 1860-1863. U neogotskom stilu. Kažu da ima funkcionalne orgulje koje se koriste za koncerte, ali nismo videli jer se ulaz naplaćuje i nije jednostavno naći vratara! Jedan pogled na Gradsku kuću, podignutu istih godina i u istom stilu. Malo dalje prelep Vladičanski dvor, barokno zdanje podignuto 1759. godine. Za posetiti ga treba posebna najava, više dana unapred! Divna je i Saborna crkva Svetog Nikole, takođe u baroknom stilu, iz 1783-1785. i još mnoštvo lepo renoviranih starih kuća koje su bleštale na snažnom junskom suncu.

Sa olakšanjem smo prihvatili poziv naših domaćina da se uputimo na Vršaćki breg, mi u našem autobusu i oni u njihovom. Put vijugavom stazom, najviše. Okolo vinogradi, bujna vegetacija. Vidikovac kod prelepe male crkvice. Nezaboravan pogled na Vršac! Tu smo se fotografisali, šetkali, a zatim oprostili od naših domaćina koji su morali da se vrate u bolnicu. Mi smo se popeli još malo više, do motela i prostora za sportske igre. Tu nas je čekalo iznenađenje: naši domaćini su nam ostavili ručak i osveženje, pogačice sa čvarcima, štrudla od maka, voda, sokovi... Najviše pažnje muškog dela naše grupe privukao je jedan stari tenk koji je kao eksponat ukrašavao (ili poružnjavao) prirodu.

Kada nam je priroda dosadila uputili smo se prema manastiru Mesić. Naš autobus je spretno savladavao krivine spuštajući se prema banatskoj ravnici i selu Mesić. Manastir nas je oduševio. Smešten u dolini, okružen ogradom i dvorištem sa raznobojnim letnjim cvećem. Po predanju crkvu Svetog Jovana Krstitelja osnovao je 1225. hilendarski monah Arsenije Bogdanović; njega je Sveti Sava proizveo za prvog igumana. Spominje se u pisanim zapisima iz 15.og i 16.og veka. Imao je burnu istoriju, kao i ceo vršaćki kraj. Jedno vreme je bio sedište banatskih episkopa. Obnavljan je u 18.om veku, nakon definitivnog oslobođenja od Turaka. Ukrašen je freskama iz 1743. godine, nastalim radom zografa Dimitrija, Petra i Jovana. U 19.om veku pored crkve sazidan je veliki manastirski konak, u klasicističkom stilu. Ambijent manastira je bio idealan za grupno fotografisanje.

Iz manastira, udaljenog desetak kilometara od Vršca, vraćali smo se u grad, pored redova vinograda. Vršaćki vinogradi i vina bili su poznati u Evropi još u doba Marije Terezije.

Čekao nas je grad, vreo, osunčan. Pola tri popodne i naša čvrsta namera da pronademo i posetimo Apoteku na stepenicama. Iako je bio petak, kraj radnog vremena, kustoskinja tog izložbenog prostora nas je vrlo ljubazno primila. Ulaznice nismo platili jer je prostor u sastavu Gradskog muzeja, a kustoskinja nam je verovala na reč da ni u Muzeju nismo platili ulaznice zbog dogovora sa Bolnicom. Hvala i njoj i Bolnici što su nam omogućili divan doživljaj na početku i na završetku posete Vršcu!

„Apoteka na stepenicama“ je jedna od najstarijih i najreprezentativnijih zgrada starog Vršca. Tu je osnovana prva apoteka 16. februara 1784., „Kod spasitelja“. Neprekidno je radila sve do sedamdesetih godina dvadesetog veka kada je pretvorena u muzejski prostor. U jednom delu zgrade smeštena je izložba „Sećanje na Paju Jovanovića“. Taj najpoznatiji srpski slikar je rođen u Vršcu. Pogledali smo i ostale izložbe: „Od praistorije do srednjeg veka“, „Istorija zdravstvene kulture jugoistočnog Banata“, „Medalje iz zbirki Muzeja“. Jedan nesređen i vrlo intiman deo koji koristi osoblje Muzeja, sa prelepim starim nameštajem i stepenicama koje vode na tavan na kojem se sušilo lekovito bilje, bio je nakratko naša pozornica za sanjarenje..., odmor od vreline, gužve i napora...

Cela naša grupa, umorna i oznojana, ali ispunjena doživljajima, uputila se prema našem autobusu. U daljini još jedan pogled prema vršačkoj kuli koja i dalje stražari nad gradom. Najstariji sačuvani spomenik u Vojvodini, srednjevekovno utvrđenje, na vrhu Vrščkog brega, na 399 metara nadmorske visine. Podsećanje da je i najviši vrh Vojvodine u Vrščkim planinama, Gudurički vrh sa 641 metar. Puni utisaka vraćali smo se kroz banatsku ravnicu u naš Zrenjanin.

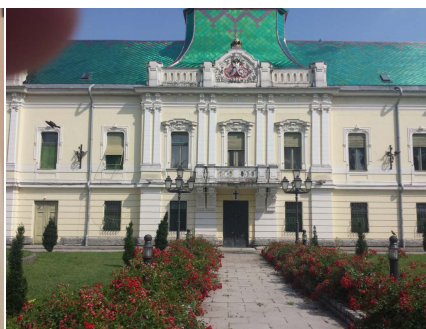
Svetlana Živković
Stručni saradnik Duge

Manastir Mesić

Muzej grada Vršca

Izlet u Vršac

PORODIČNA MREŽA - MREŽA PODRŠKE

– izveštaj o radu radionica

Nastavak projekta ostvarenog u proleće prošle godine, uz podršku Karitasa. Anketa među saradnicima članovima porodica naših korisnika pokazala je tada da većina saradnika očekuje od „Duge“ informacije o iskustvima drugih, kakve teškoće imaju drugi saradnici i kako ih prevazilaze.

Zaključila sam da je najbolje postići razmenu iskustava u radionicama koje bi funkcionisale kao psihosocijalne grupe i grupe samopomoći. Moja ideja je bila da to budu grupe saradnika: roditelja, braće-sestara, partnera. Pokazalo se da su partneri uglavnom nezainteresovani za ovakav vid pomoći iako su prisutni kod drugih aktivnosti Duge: rekreativnih, edukativnih, i sl. Braća, sestre, očevi i majke su uglavnom zainteresovani i aktivni kada im se ponudi takva mogućnost, ali nisu istrajni u dolascima. Sastav grupe je bio promenljiv. Sami klijenti su u početku bili odsutni, sem na prvom predavanju. Zatim su u sve većem broju ostajali na radionicama. Omogućili smo im da ostanu onoliko koliko mogu da budu prisutni u radu, a zatim je rad nastavljen sa saradnicima. To je uticalo da naše grupe budu promenljive, heterogene i vrlo dinamične. Osnovno obeležje je bila fleksibilnost u celokupnom radu i pristupu.

Od 10. oktobra 2015. do 14. maja 2016. održano je šest radionica. Kao uvod u prvu radionicu bilo je predavanje „Lišenje poslovne sposobnosti“. Naša anketa je pokazala da su saznanja o lišavanju poslovne sposobnosti i proceni radne sposobnosti, te o starateljstvu, vrlo konfuzna i nejasna. Smatram da je važno da porodice, a i sami korisnici, raspoložu objektivnim i tačnim informacijama. Delovi predavanja će biti objavljeni u našem Biltenu.

Na ostalim sastancima razmenjivane su informacije o lekovima, rešavanju različitih praktičnih problema, načinu organizovanja slobodnog vremena, samoj prirodi bolesti i njenim manifestacijama. Pokazalo se da je korisna ne samo razmena iskustava među saradnicima, nego i između saradnika i korisnika. Odnegovana terapijska kultura naših korisnika je pozitivno delovala na međusobnu interakciju. Saradnici su bili u prilici da čuju od drugih korisnika (sa više iskustva) o problemima koje imaju sa svojim članom porodice. Saradnici posebno teško podnose nedostatak energije, motivacije i inicijativnosti kod svojih štićenika. Nemogu to da razumeju, niti da prihvate, te se često ljute bez mogućnosti da nešto poprave. To je glavni izvor doživljaja bespomoćnosti, vrlo mučnog osećanja prisutnog često kod saradnika.

Mislim da je najvredniji doprinos radionica upravo u jačanju kapaciteta za prihvatanje različitosti i mirnom razrešavanju konflikata kod svih učesnika radionica: i kod saradnika, i kod korisnika i kod članova stručnog tima. Primećeno je da su se pojedini saradnici povezali mimo naših sastanaka i nastavili druženje. To je veoma korisno za jačanje porodica, a posebno za prevazilaženje izolovanosti koja često može biti posledica bolesti pojedinog člana.

Meni je naš rad pružio mnogo informacija o potrebama svih članova, „Duge“ i o pravcu kojim treba ići u budućnost.

Dr Ružica Knežević

Detalj sa sastanka

KANCELARIJA ZA SOCIJALNO UKLJUČIVANJE I SMANJENJE SIROMAŠTVA

Naš grad je osnovao Kancelariju za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, koja je zvanično s radom počela 17. aprila 2016. Kako saznajemo osnovni cilj ove Kancelarije je uspostavljanje novih lokalnih socijalnih usluga, koje će obezbedjivati unapredjenje položaja i kvaliteta života socijalno ugroženih lica.

Osnovni kriterijum je da se građani, kojima je potrebna pomoć, uključe u odredjen vid društveno korisnog rada.

Naša organizacija je odmah, nakon osnivanja Kancelarije, stupila u kontakt s njenim predstavnikom. Nažalost, još nisu otpočele aktivnosti, koje su predviđene, pošto se čeka na usvajanje neophodnih amandmana.

Nadamo se da Kancelarija, neće biti sama svoj cilj, i da će što pre otpočeti sa svojim aktivnostima, jer siromašnom stanovništvu treba što pre pomoći.

Naša organizacija je spremna za saradnju s Kancelarijom u cilju smanjenja siromaštva naših korisnika, koji bi uz društveno-koristan rad uspeali da poboljšaju kvalitet svog života, koji je kod većine naših korisnika ispod ljudskog dostojanstva.

Dragica Bu

“I mi se pitamo”

BANKA HRANE I DON-DON DONIRAL HUMANITARNI CENTAR "DUGA"

Zahvaljujući Humanitarnoj organizaciji Banka hrane iz Beograda, omogućena nam je donacija od donatora DON-DON u vidu zamrznutog peciva. Nasi članovi se ovim putem najsrdacnije zahvaljuju Donatorima.

Članovi Humanitarnog centra "Duga"

Raspodela humanitarne pomoći

AKCIJE: „Don - Don" donira pecivo

July 22, 2016 List Zrenjanin

Sledeći svoju opredeljenost da pomaže sve lokalne zajednice u kojima je prisutna, kompanija „Don-Don", u čijem sastavu posluje i zrenjaninski „Žitoprodukt", uručila je danas u saradnji sa Bankom hrane novu donaciju ustanovama u Zrenjaninu. Osim Bolnici, donacija je uručena i Osnovnoj i srednjoj školi „9. maj" i Humanitarnom udruženju „Duga".

Opštu bolnicu „Đorđe Joanović" u Zrenjaninu posetio je ove nedelje rukovodilac pekare zrenjaninskog ogranka kompanije „Don-Don", Goran Radovanović, uručivši donaciju - 300 kilograma smrznutih peciva. Pomoćnik direktora za medicinske poslove dr Dušan Velisavljev je zahvalio na poklonu. Uručenju je prisustvovala i Mila Blažić iz „Banke hrane".

– U Zrenjaninu, kompanija pomaže rad pedijatrijske službe Opšte bolnice, ali i drugih ustanova kojima je pomoć potrebna, a svoju humanitarnu misiju nastaviće i u narednom periodu - rekla nam je Aleksandra Đurišić, zadužena za odnose sa javnošću u ovoj kompaniji. U ovoj akciji biće uručeno nešto više od tone peciva koja će se isporučivati tokom jula i avgusta. Školi "9. maj" biće uručeno 300 kilograma smrznutog peciva tokom naredne nedelje.

M.B.

OKRUGLI STO

U organizaciji Centra za razvoj civilnog društva (CRCD) i njene izvršne direktorke Snežane Ilić, 18.05.2016. održan je okrugli sto "Građani kao partneri u Srednjem Banatu". Učesnici okruglog stola bili su predstavnici udruženja građana i lokalnih samouprava iz Zrenjanina, Novog Bečeja, Žitišta, Sečnja i Nove Crnje. Cilj ove rasprave jeste predstavljanje rada i iskustava udruženja u pokretanju i sprovođenju različitih inicijativa. Cilj je i da se dođe do mogućih odgovora na brojna pitanja koja se tiču građanskog angažmana u lokalnoj zajednici, kakva su iskustva u saradnji sa lokalnim vlastima tokom prethodnih godina i decenija, kakve su inicijative pokretane i sa kakvim rezultatom, kakva je saradnja sa drugim udruženjima, ima li solidarnosti načelno i konkretno u različitim situacijama, šta ili ko ometa uspešnost građanskog angažmana u lokalnoj zajednici itd.

Ovom prilikom prisutnima je predstavljena i studija istoimenog naziva koja je nastala na osnovu dugogodišnjeg istraživanja, građanskog aktivizma u Srednjem Banatu. Postavljeno je i pitanje kakvi su obrisi aktivizma u sredini koja broji preko 200.000 ljudi i pedesetak registrovanih, raznorodnih udruženja grupa koje zastupamo od kojih ranjive: žene, osobe sa invaliditetom, pripadnici nacionalnih manjina, izbeglice, marginalizovane grupe... koje se zastupaju tj. samozastupaju.

Uvodnu reč okruglog stola dao je Vlada Ilić, sociolog rekavši da su ljudi čije potrebe mi predstavljamo smo mi sami u okolnostima koje su gore nego ikad i mnogo su lošije u odnosu na pre pet godina u svakom mogućem pogledu. Postavlja se pitanje kako preživeti a da se ne bude pesimističan. Pod tim okolnostima moramo da radimo. Uz opšti demografski pad i okolnosti su se znatno menjale pri čemu je stopa nezaposlenosti loša perspektiva koja predstavlja sumračnu sliku i opšte okolnosti, odsustvo modernizacijske perspektive itd.

Usledila je prezentacija udruženja.

Zaključci i preporuke

Unapređenje saradnje sa institucijama u gradu, realizacija realne potrebe u društvu (da bi se napravila dobra aplikacija potrebna je obučenos, i referenca sa odličnim projektom i idejom), evidencija svih nevladinih organizacija u zajednici, potreba za profesionalizacijom organizacije, opstanak organizacije, finansijska održivost organizacije, delovanje, saradnja sa političkim strankama, dobro poznavanje zakona... To je temeljna stvar usmerena na našim akcijama.

Ana Vasičin
Humanitarni centar "Duga"

Detalj sa radnog sastanka

JOŠ PO NEŠTO IZ ŽIVOTA “DUGE”

Detalj iz edukativne radionice (utorak) sa gošćom Biljanom Knežević, voskarkom iz Zrenjanina, koja se predstavila edukacijom o starim zanatima.

Zahvalni smo našoj GNB ZR jer:

i mi volimo da čitamo knjige

Bili smo i na Etno-festivalu (Bagljaš)

Vredno smo pravili zidne novine

Tokom cele godine rado smo išli u Narodno pozorište.

O PREDSTAVI “ČOVEK JE ČOVEK”

Bertold Brecht (1898-1956) najznačajniji je nemački pisac drama, pozorišni teoretičar i pesnik 20. veka. Rediteljka Anđelka Nikolić je vešto pokazala da je pozorište deo života. B. Brecht se nadao da će publika shvatiti da je realnost konstrukcija koja se može promeniti. Predstava je slika realnosti a ne sama realnost smatrao je B. Brecht. Bio je kritičar gluposti i rata, zato u predstavi i kaže za Englesku: “Kada im treba vuna, ratuju za vunu, kada im treba so ratuju za so...”

Radnju je B. Brecht majstorski zakomplcirao oko lučkog radnika, koji je ulovio ribu, koji biva zamenjen za pijanog debelog engleskog vojnika i poslat na sever u rat.

Milan Simić

Zahvalni smo vlasnicima i zaposlenima caffe-a u kojima rado dolazimo jer:

POSETE KAFEIMA U GRADU

Šta one znače korisnicima? Znače druženje, ćaskanje, smeh i zabavu. Slušanje lepe muzike, uživanje u lepom enterijeru... Dobra i kvalitetna usluga. Osećaj zajedništva i drugarstva. Uživanja u ukusima čajeva i kafe. Posete kafeima ulazak su u društvo i osećanje pripadnosti društvu zrenjaninskome.

M.S.

Jedan nezaboravni dan sa Draganom Tomašević u Novom Bečeju

ZABLUDE:

Mentalna bolest ne može da se dogodi meni.

Osobe sa mentalnim smetnjama su agresivne i opasne po okolinu.

Osobe sa mentalnim smetnjama žive u bolnici.

Osobe sa mentalnim smetnjama ne mogu normalno da rade.

Briga i podrška porodice, prijatelja i zajednice ne može pomoći osobi sa mentalnim smetnjama da se oporavi.

Ako se bar sa jednom od rečenica slažete, u zabludi ste.

Zabluda je pogrešno verovanje bazirano na neznanju.

ČINJENICE:

Mentalne bolesti su veoma česte, od njih može oboleti bilo ko.

Statistički podaci pokazuju da osobe obolele od mentalnih poremećaja nisu agresivnije od opšte populacije.

U bolnici se leči, u zajednici se i leči i živi.

Osobe sa mentalnim smetnjama, uz adekvatnu terapiju i podršku mogu da rade.

Briga porodice, prijatelja i zajednice je ključna za oporavak osoba sa mentalnim smetnjama.

Ukoliko se rukovodite zabludama rizikujete da stigmatizujete (obeležavate) i diskriminišete (odbacujete) osobe sa mentalnim smetnjama.

**BAZIRAJTE SE
NA ČINJENICAMA.**

P&S